

Sammanställning och rekommendationer från Hackathon 2025

Bakgrund

Under hösten 2024 genomfördes Lupp-enkäten i årskurs 8 på grundskolan, årskurs 2 på gymnasiet och i gruppen unga vuxna. Lupp står för lokal uppföljning av ungdomspolitiken och är en enkät som Myndigheten för ungdoms och civilsamhället erbjuder till kommuner att genomföra. Örnsköldsviks kommun har genomfört enkäten vart tredje år sedan 2009 i dessa målgrupper. Enkäten ger en bild av ungas levnadsvillkor i kommunen inom områdena fritid, skola, hälsa, trygghet, samhälle & politik, arbete och framtiden.

Resultatet från enkäten har sammanställts i en översiktsrapport där jämförelser görs med tidigare år:

https://www.ornskoldsvik.se/download/18.1500c014195b2427ef015c18/1744114427083/Lupp%20%C3%96versiktsrapport%20%20version%20%20250327_.pdf

Kort sammanfattning Lupp

- Tjejer upplever större otrygghet än killar på de flesta ställen men framför allt i centrala stan och på kollektivtrafiken. Killar upplever större otrygghet på väg till och ifrån skolan.
- I både årskurs 8 på grundskolan och i gymnasiets årskurs 2 ökar antalet som anser att rasism och mobbing förekommer på sin skola. (Denna ökning kan bero på flera olika anledningar som tex medvetet arbete på skolan till att det faktiskt förekommer och har ökat).
- Psykosomatiska besvär ligger högt bland de unga.
- Det finns unga som vill engagera sig även om det är en negativ trend i hur intresserad man är av samhällsfrågor, politik och vad som händer i andra länder samtidigt som många inte vet hur de kan vara med och påverka.
- I skolan vill man vara med och påverka många saker men upplevelsen av att man får vara med och påverka är lägre än de som vill. Skolmaten är en fråga som många vill påverka men upplever att det inte får vara med och påverka.

Hackathons

Tillsammans med ungdomar har det under mars och april 2025 genomförts Hackathon i centralorten samt på alla bygdsamområden (Bjästa genomförs till hösten). På dessa Hackathon har unga, politiker och andra vuxna bjudits in för att tillsammans diskutera resultatet och lyfta de utmaningar de ser samt formulera lösningar. Detta underlag har ringat in några områden där det har lämnats rekommendationer som skulle kunna bidra till en förändring inom området till förvaltningar och politiken i Örnsköldsviks kommun.

Hackathons är ett arbetssätt för att på ett effektivt sätt engagera en grupp i samtalet/dialogen där de tillsammans:

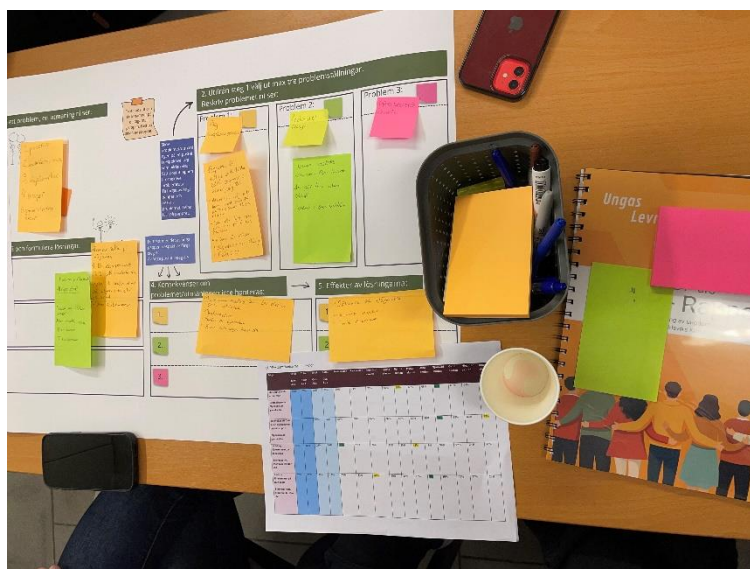
1. Ringar in problem/utmaningar
2. Undersöka orsakerna till problemet/utmaningen
3. Formulera lösningar
4. Identifiera konsekvenser om problemet/utmaningen inte hanteras samt effekten av ifall det hanteras.

Rekommendationer

I bilaga 1 redovisas rekommendationer som kommer ifrån att resultatet från Hackathonen ringat in ett antal områden som följs av ett antal rekommendationer. De unga som deltagit har haft möjlighet att tycka till om rekommendationerna.

Det som inte finns med i rekommendationerna eller syns i sammanställningen är de fördjupade samtal som blev under träffarna och en sak som återkommer i dessa samtal är vikten av att det finns vuxna som är konsekventa, som ser, vågar sätta gränser, markera och som kan prata om svåra saker så som rasism, psykisk hälsa osv. Vuxna som inte backar. Det pratades även mycket om konsekvenser och att man idag upplever att konsekvenser ofta är för små, inte följs eller överhuvudtaget inte finns.

(Ungdomarna som deltagit har fått ta del av sammanställningen och rekommendationerna och godkänt dem.)

Till förvaltningar och nämnder i Örnsköldsvik

REKOMMENDATIONER FRÅN HACKATHON 2025

1. Främja psykisk ohälsa och motverka rasism, mobbing och utanförskap

När det handlar om ungas psykiska hälsa är det svårt att inte klustra ihop det med andra områden då de många gånger hänger ihop. Här har vi valt att från Hackathonens samtal slå ihop psykisk ohälsa, rasism, mobbing och utanförskap. I samtalen under Hackathonen lyftes en känsla av brist på kunskap bland vuxna som möter unga i dessa frågor, att inte bli tagen på allvar samt att man upplever brist på konsekvenser när någon utsätter någon annan för kränkningar och att man inte är konsekvent.

Rekommendationer är att:

- *Inför tydligare handlingsplaner för att hantera utsatthet och utanförskap i tidig ålder i verksamheter som är för barn och unga.*
- *Stärk elevhälsan på skolorna med bättre tillgång till kuratorer och skolpsykologer.*
- *Förebyggande insatser kopplade till sociala medier, kroppsideal och utanförskap.*
- *Utbilda vuxna som möter unga i sin vardag i att känna igen tecken på psykisk ohälsa och digital utsatthet.*
- *Utbilda vuxna som möter unga om rasism, mobbing och normkritik.*
- *Utbilda unga om rasism, mobbing och normkritik.*

2. Skolmat

Att lunchen är ett viktigt mål är allmänt känt och att bristen på ork och koncentration påverkas om man inte får mat i sig vet vi om. Luppen visar att många unga hoppar över måltider och då framför allt lunchen i skolan. BRIS-rapporten (barns rätt i samhället) visar även att det är en stor ökning av samtal till dem kring ätstörningar. Det kan finnas många anledningar till att man hoppar över skolmaten, allt ifrån att den inte är god till att man faktiskt har en ätstörning. Under Hackathonet diskuterade många grupper skolmaten och lyfte att den är viktig då maten kan kopplas ihop med ungas mående men även påverkan av inläring och betyg. I förslaget att införa en husmanskost rätt varje dag så samtalades det kring att unga i skolan har så mycket de måste hantera så som ny inläring, relationer, konflikt mm så man ansåg att lunchen inte ska behöva vara ytterligare en sak där man måste "lära nytt". Skolmaten är också en fråga där man skulle kunna skapa hög delaktighet och möjlighet för unga att vara med och påverka.

Rekommendationer är att:

- Skapa smakpaneler där eleverna får testa och utvärdera nya maträtter
- Ge matråd reellt inflytande och mandat att påverka
- Inför minst en klassisk husmansrätt varje dag

3. Trygghet i offentliga miljöer

I samtalet med unga så bekräftar de vad luppresultatet visar, att det finns en otrygghet i offentlig miljö så som centrum i stan, resecentrum och på kollektivtrafik och tåg. De och då framför allt tjejer talar om känslan av otrygghet och man efterfrågar vuxennärvaro på de platser och i de miljöer man rör sig i/på. Men det är viktigt att det är vuxna som vet hur och när de ska ”störa”, som vågar gripa in och bjuder in till samtal. När det gäller kameraövervakning uttrycker man sig positiv till detta om det används med aktsamhet. Brist på och dålig belysning lyfts ofta som en orsak till att förstärka känslan av otrygghet.

Rekommendationer är att:

- Öka vuxennärvaron på platser och i miljöer där unga rör sig
- Inför kameraövervakning på otrygga platser
- Förbättra belysning, särskilt på gång- och cykelvägar, i centrum och på platser som upplevs otrygga
- Särskilda aktiviteter/tider för tjejer på fritidsgårdar

4. Förbättra kollektivtrafikens tillgänglighet

I samtalen framkommer det att det inte alltid handlar om att saker och aktiviteter inte finns i Örnsköldsviks kommun utan att det snarare är problemet att ta sig till och från olika ställen i kommunen som ung. För unga är kollektivtrafiken ofta enda förutsättningen till att förflytta sig mellan aktiviteter och vänner. En fungerande kollektivtrafik skapar en större frihet för unga samt ger förutsättningar till att kollektivtrafiken blir ett val när en ska resa i kommunen.

Rekommendationer är att:

- Säkerställa kvälls- och helgtrafik, särskilt till och från mindre orter.
- Utöka möjligheter till ungdomskort för kollektivtrafik (**inkl** tåg).
- Analysera och justera busstider i relation till skoltid och fritidsaktiviteter.

5. Ungas delaktighet och påverkan i samhället

Den nationella ungdomspolitikens mål är att *"Alla ungdomar ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen"*. Forskning kring ungas politiska- och demokratiska deltagande visar på vikten av samtalet för att utveckla de demokratiska resurserna. Engagemang och politiskt- och demokratiskt intresse/engagemang i vuxen ålder påverkas av att vi som ung innan 16–19 års ålder utvecklat dessa resurser och kompetenser. I samtalen på Hackathonen lyfte de unga bristen på mötet och samtalet kring viktiga frågor och kontinuiteten kring demokratiarbetet.

Rekommendationer är att:

- Säkerställa att undervisning om demokrati och samhällspåverkan får plats i skolschemat.
- Skapa återkommande forum för dialog mellan ungdomar och politiker.
- Förtydliga och sprida information om föreningslivets strukturer och möjligheter.
- Bli bättre på att sprida information om föreningar.

6. Fysisk miljö & samhällsstruktur

Utöver områden direkt kopplade till Lupp resultatet lyftes några konkreta saker av ungdomarna som lyfte med konkreta förslag för att förbättra den fysiska miljön och samhällsstrukturer.

Rekommendationer är att:

- Fler soptunnor på rätt plats och bättre information om nedskräpning.
- Satsa på förbättrad vägbelysning, lekplatser, konst och ungdomsdrivna mötesplatser.
- Se över farliga vägar och underhåll, särskilt väg 352 (Björna), för säkerheten.

